

A. Mesenterica Superior' dan Orijin Alan A. Hepatica Communis

Enis ULUÇAM¹, Tunç KUTOĞLU² Bülent Sabri CİGALİ²

ÖZET

Rutin disseksiyon çalışması esnasında 50 yaşındaki erkek kadavrada a. mesenterica superior'dan çıkan a. hepatica communis olgusuna rastlandı. Aort, hiatus aorticus'u geçince truncus coeliacus dalını vermektedir. Truncus'un a. hepatica communis dalının olmadığı görüldü. Diğer dallanmaları normaldi. Bunun üzerine yapılan araştırmada a. mesenterica superior'un çıkış yerinin 4 cm aşağısından karaciğere giden bir dala rastlandı. Bu damarın dallanması ve seyri a. hepatica communis'e uymaktaydı. A. hepatica communis ve a. mesenterica superior'un diğer dallarında herhangi bir varyasyona rastlanmadı.

Olgu ile ilgili literatür kaynaklar araştırılarak, karaciğer ve safra yolları cerrahisi sırasındaki klinik önemi tartışıldı.

Anahtar Kelimeler: A. mesenterica superior, a. hepatica communis, varyasyon

SUMMARY

A. HEPATICA COMMUNIS ORIGINATED FROM A. MESENTERICA SUPERIOR

Within a routine dissection work an common hepatic artery originate of superior mesenteric artery was found in a 50 years old male cadaver. Aorta was branching out as coeliac trunk after passing the aortic hiatus. It was found out that coeliac trunk had not got the common hepatic artery branch. Other branches were normal. The investigations upon this a branch which was going to the liver 4 cm below the superior mesenteric artery exit point was found. The branching abd root of this vessel suited common hepatic artery. No other variations were seen at the other branches of common hepatic artery and superior mesenteric artery.

The literature related with this fact was checked and the clinical importance durig liver and gall bladder surgery was discussed.

Keywords: Superior mesenteric artery, common hepatic artery, variation

GİRİŞ

Karaciğer a. hepatica propria ve v. portae olmak üzere iki kaynaktan kan almaktadır. A. hepatica propria karaciğere oksijenize olmuş kanı getirirken, v. portae gastrointestinal kanaldan absorbe edilen besin ürünlerini ihtiva eden kanı getirmektedir (1-4).

A. hepatica propria, a. hepatica communis'in bir dalıdır. Bu dal ise truncus coeliacus'tan çıkan üç daldan orta kalınlıkta olanıdır. Ancak fetal ve erken postnatal dönemde diğer iki daldan daha kalındır. A. hepatica communis, bursa omentalis'in arka duvarında trunkus'tan ayrılır. Etrafındaki plexus hepaticus ile birlikte sağa ve biraz aşağı ön tarafa doğru uzanarak foramen bursae omentalis'in aşağısında duodenum'un birinci kısmının üst bölümüne gelir. Burada a. gastroduodenalis ve a. hepatica propria adı verilen iki uç dalına ayrılır. A. hepatica propria daha sonra yukarı ve sağa dönerek lig hepatoduodenale içine girerek porta hepatis'e doğru uzanır. Ligament içinde ductus choledochus ve v. portae ile beraber bulunur. Porta hepatis yakınında r. dexter, r. sinister ve r. intermedius olmak üzere üç terminal dalına ayrılır (1-4).

Karaciğer'in arterial kanını taşıyan arterler ancak %50-55 oranında normal kabul edilirler. % 45-50 oranında ise anormal çıkışlı, bunlarında bir kısmı replase ve aksesuar hepatic arter şeklinde görülürler (5).

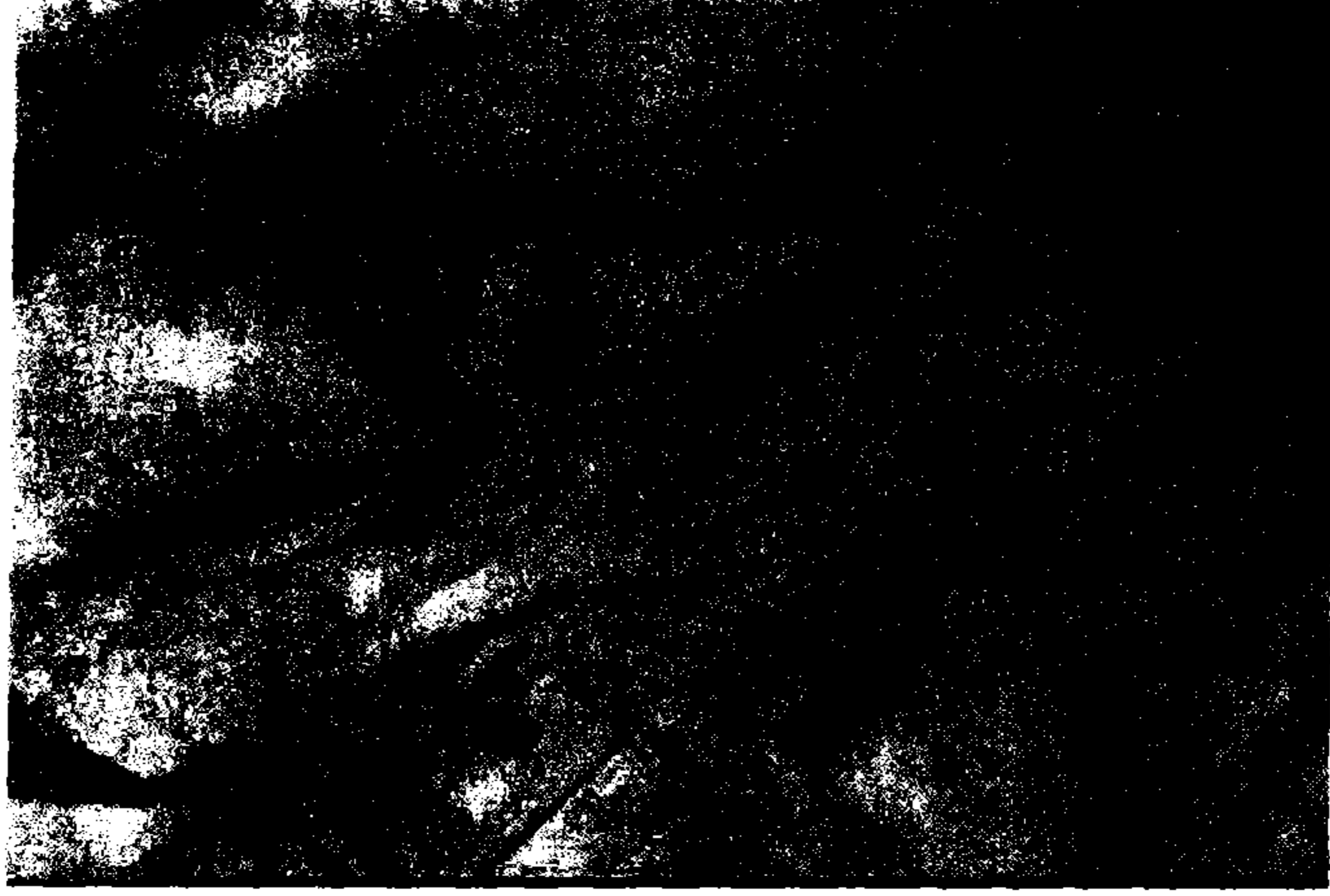
OLGU

2000-2001 eğitim-öğretim yılında, anabilim dalımızda eğitim amaçlı rutin disseksiyon çalışması esnasında, 50 yaşındaki erkek kadavranın batin bölgesinde farklı konum ve seyir gösteren a. hepatica communis tespit edildi. Olgunun fotoğrafı çekilerek şematik resmi çizildi. (Resim 1, Şekil 1)

Aort, hiatus aorticus'u geçince truncus coeliacus dalını vermektedir. Disseksiyon esnasında trunkus'un a. hepatica communis dalının olmadığı görüldü. Diğer dallarında herhangi bir varyasyon yoktu. Bunun üzerine yapılan araştırmada a. mesenterica superior'un aorta'dan çıkış yerinin 4 cm aşağısından ayrılan ve karaciğere doğru giden bir dala rastlandı. Bu dal vena portae'nin arkasından geçtikten sonra dallarına ayrılmaktaydı. Dallardan biri duodenum'un birinci kısmına doğru gitmekteydi.

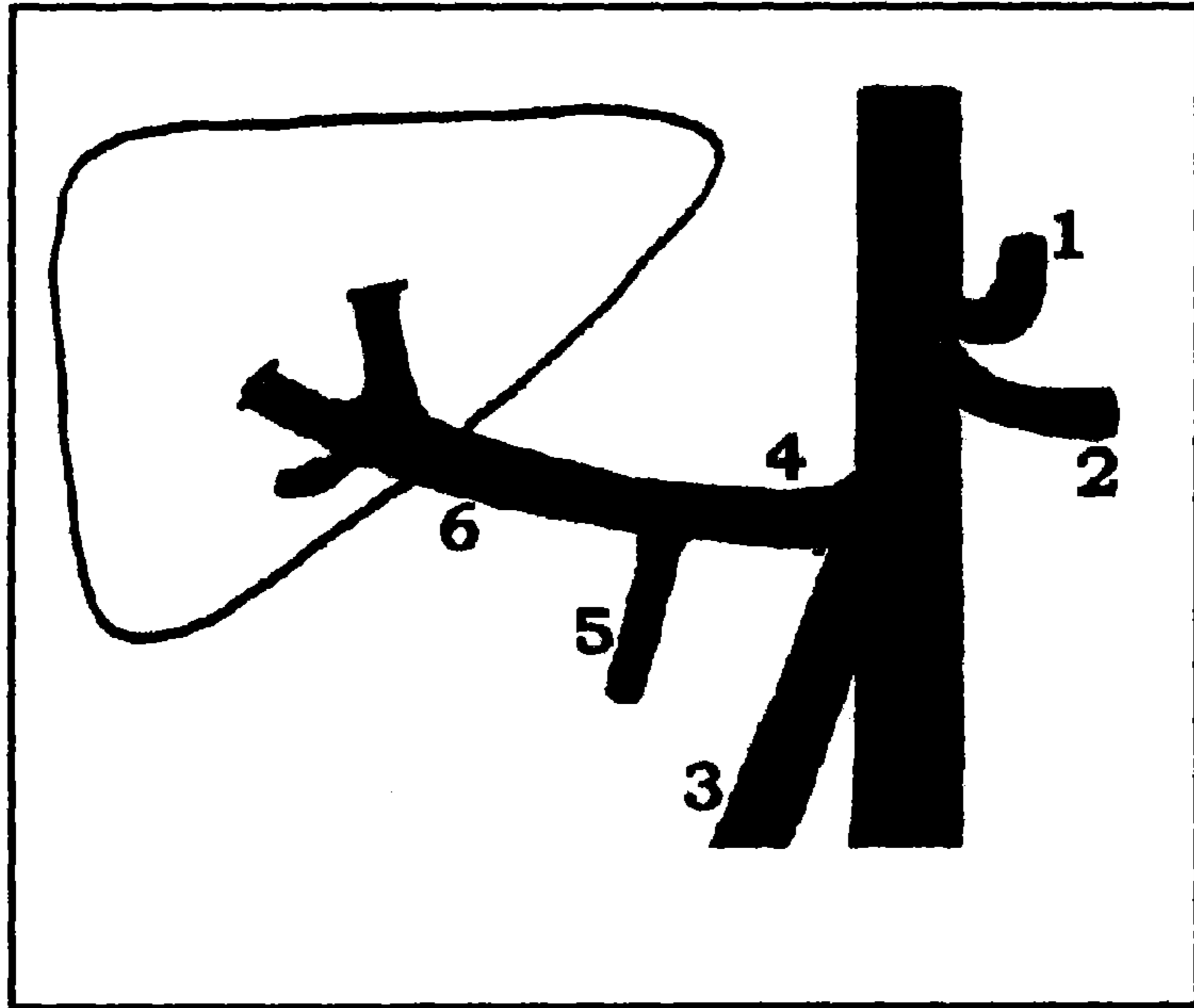
¹: Arş.Gör.Dr. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi AD.

²: Yrd.Doç.Dr. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi AD.

Resim 1: 50 Yaşınaki erkek kadavrada A.mesenterica superior'dan orijin alan A.hepatica communis olgusu
1) A.gastrica sinistra, 2) A. lienalis, 3) A.mesenterica superior,
4) A.hepatica communis, 5)A.gastroduodenalis 6) A.hepatica propria

Şekil 1: 50 Yaşınaki erkek kadavrada A.mesenterica superior'dan orijin alan A.hepatica communis olgusu
1) A.gastrica sinistra, 2) A. lienalis, 3) A.mesenterica superior,
4) A.mesenterica superior'dan çıkan A.hepatica communis,
5) A.gastroduodenalis 6) A.hepatica propria

Diğeri porta hepatis'e doğru yönelmekte ve porta hepatis'te iki uç dalına ayrılmaktaydı. Uç dallarına ayrılmadan önce safra kesesine bir dal ver-

mekteydi. Bu damarın dallanması a.hepatica communis'e uymaktaydı.

A. mesenterica superior'un diğer dallarında herhangi bir varyasyona rastlanmadı.

TARTIŞMA

Karaciğer arter varyasyonları, yapılan klinik ve cerrahi uygulamaları; karaciğer anjiyografi uygulamaları, lobektomi ve karaciğer transplantasyonları esnasında oldukça önem kazanmaktadır. Yine safra yolları ameliyatlarında da gözden kaçırılmaması gereken unsurlardandır. Bu nedenle bu konu hakkında çalışmalarda çok sayıda yapılmaktadır.

Literatür kaynakları araştırdığımızda, a.hepatica communis'in truncus coeliacus'tan ayrılmasının yanısıra, a.mesenterica superior veya direkt aorta abdominalis'ten çıktığı bildirilmiştir (1-4). Lippert ve Pubst'a göre normal olarak truncus coeliacus'tan çıkan a.hepatica communis % 76, a.mesenterica superior'dan ayrılan a.hepatica communis % 3, a. hepatica communis, truncus coeliacus ve

a.mesenterica superior'un ortak kütük şeklinde ayrılma olgusu %3, direkt a.gastrica sinistra'dan ayrılması % 1 olarak görülmektedir (6). Hiatt ve ark. 1984 ve 1993 yılları arasında yapılan 1000 transplantasyon vakasında yaptıkları çalışmada, 757 normal (%75.7), 15 a.mesenterica superior'dan (% 1.5) ve 6 direkt aorta'dan çıkan (% 0,6) a.hepatica communis vakası bildirmişlerdir (7). Sponza ve ark. CT yöntemi ile yaptıkları çalışmada a.mesenterica superior'dan çıkan a.hepatica communis'i %2 olarak bulmuşlardır (8). Freund ve ark. da yaptıkları bir çalışmada bu oranı %2,5 olarak ifade etmişlerdir (9).

Bu kadar çok sık rastlanılan karaciğer'in arter varyasyonları özellikle cerrahların üzerinde önemle durması gereken önemli bir konu olmaktadır. Bu nedenle damar varyasyonlarının bilinmesinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Williams PL, Bannister LH, Berry MM, Collins P, Dyson M: Gray's anatomy, 38. edition. London: Churchill Livingstone, 1995: 1548-1549.
2. Moore KL: Clinically Oriented Anatomy, 3.edition. Canada: Willam and Wilkins, 1992: 196-197.
3. Arıncı K, Elhan A: Anatomi, 2.cilt. Ankara: Güneş Kitabevi, 1995: 69-70.
4. Mc Way CB: Anson &Mc Way Surgical Anatomy, 6.edition. Canada: W.B. Saunders Company, 1984: 624-627.
5. Yıldırım M, Şenyüz OF, Marur T: Arteria mesenterica superior'dan çıkan sağ hepatic arter olgusu. Morfoloji Dergisi. 1998; 6(2); 46-47.
6. Lippert H, Pabst R: Arterial Variation in Man. Classification and Frequency. München: J.F. Bergman Verlag, 1985: 32-33.
7. Hiatt JR, Gabbay J, Busuttil RW: Surgical anatomy of the hepatic arteries in 1000 cases. Ann. Surgery. 1994; 220(1); 50-52.
8. Sponza M, Pozzi Mucelli R, Pozzi Mucelli F: Arterial anatomy of the celiac trunk and the superior mesenteric artery with computerized tomography. Radiol Med (Torino). 1993; 86(3); 260-267
9. Freund M, Wesner F, Reuter M, Bruckner M: CT angiographic imaging of atypical arterial blood supply to the liver by the superior mesenteric artery. Bildgebung. 1995; 62(1); 50-52